

SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET RIJEKA
ODSJEK ZA FILOZOFIJU

Moralna odgovornost država i temeljna ljudska prava

(doprinos debati otvorenih granica)

Seminarski rad

Studentice:

Luna Marija Bogadi

Petra Strahija

Kolegij: Filozofija politike

Nositelj kolegija: Prof.dr.sc. Elvio Baccarini

Suradnici na kolegiju: dr. sc. Nebojša Zelić

Rijeka, 2020

SADRŽAJ

1. Uvod	3
2. Imaju li liberalne države moralnu obvezu priznati imigrante?	4
3. Idealna teorija spram neidealnoj	5
3.1. Širom otvorene granice	7
3.2. Tko bi mogao ući? (S pogledom na utilitarizam)	8
3.3. <i>Naša država, naše vlasništvo</i> (teorije vlasničkog prava)	10
4. Imigracija kao ljudsko pravo	10
4.1. Aspekt "odgovarajućeg" raspona	13
4.2. Prigovori - distributivna pravda, kultura, oskudica	14
5. Otvaranje granica i ljudska prava	16
6. Zaključak	16
7. Literatura	18

1. Uvod

U ovom ćemo se seminaru baviti promišljanjima dvaju filozofa politike, koji su dugi niz godina posvetili migracijskim teorijama, točnije, debati otvorenih granica. Joseph Carens i Kieran Oberman, pišući tekstove u kojima zagovaraju otvorenije granice, pozivaju se na moralnu odgovornost, dužnost država i temeljna ljudska prava i interese, argumentirajući zašto bi granice trebale biti otvorenije nego što jesu. Stavove utemeljene na mišljenju kako je svaka država dužna prihvatiti imigrante, a s druge strane prihvatiti iste iz njihova temeljnih ljudskih prava i interesa. Početak seminara bavi se pitanjem moralne dužnosti prihvaćanja imigranata (J. Carens), koje smo razložile u dva poglavlja. Dok, drugu polovicu čine Obermanova mišljenja o pravu na imigraciju kao jednom od temeljnih ljudskih prava. Na kraju seminara iznosimo opsežan zaključak. Pa krenimo...

2. Imaju li liberalne države moralnu obvezu priznati imigrante?

Ako bismo sagledali ovo pitanje iz perspektive tzv. “konvencionalnog pogleda”, dobili bismo negativan odgovor – nemaju. Najoštriju kritiku takvog pogleda daje Joseph Carens, koji svojim djelima doprinosi debati otvorenih granica, koja je pod njegovom prismotrom postala kompleksnijom. U nekim slučajevima, Carens, pokušava uspostaviti ideale, dok ponekad (kada ne pokušava sagledati situacije idealnima), koncentrira se na ono što bismo trebali napraviti glede navedenog pitanja s obzirom na mogućnosti koje imamo i svijet u kojemu živimo. (Mi) Smatramo da Carensovim esejima i njegovim mišljenjima opisanim u knjizi “Ethics of immigration” nije posvećena dovoljna pozornost.

Budući da liberalne države nemaju obvezu u neidealnom kontekstu, odnosno svijetu kakav jest prihvatiti imigrante, ili barem priznati sve imigrante, one se više doimaju nekom vrstom zatvorenih klubova negoli pravednim državama. Ako netko želi postati članom nekog kluba, on se u njega može učlaniti, ali i može odbiti članstvo. Ista stvar je vidljiva u liberalnim državama. Liberalna je država u mogućnosti “učlaniti” ili odbiti članstvo bilo koje osobe/ stranca koji želi postati njenim članom, zasnivajući isto na gotovo nikakvim kriterijima. Tako, broj članova koje će država priznati i koje neće, ovisi isključivo o državi samoj jer ne postoje utemeljeni kriteriji kojima se rukovode, a kojima bi se članstvo ograničilo. Distribucija članstva nije prožeta pravednim ograničenjima, te iz tog razloga država je u mogućnosti prihvatiti strance (ili ih ne prihvatiti), s njima dijeliti svoje bogatstvo i znanja, birati one s kojima žele poslovati i sl.

“Konvencionalni pogled” na imigraciju pokazuje reflektirajuću sliku onoga što zapadnjačke zemlje smatraju imigracijom, a što je podložno kriticismu jer mnogo ljudi smatra da liberalne države imaju obvezu priznati imigrante jer otvorenije granice ujedno i označuju kompenzaciju nepravde – siromaštva i povrede ljudskih prava.¹

Mišljenje za kojim se Carens rukovodi jest da bi granice država trebale biti otvorenije nego što jesu, a to mišljenje potkrepljuje idejom da državljanstvo ima velik utjecaj na mogućnosti življenja ispunjenim životom. Carens spominje nešto što je veoma očito, ali zanemareno od strane neistomišljenika. “Ako si sretan, rođen si unutar granica države kao što je Austrija. No, mogao si se roditi u zemlji poput Bangladeša, ili Sudana, ili Sjeverne Koreje, i biti osuđen na život u siromaštvu.”(Polzler, 2019) Dakle, činjenica da su neki sretniji od drugih te da su se

---

¹Polzler, (2019.), str. 18.

rodili unutar granica sredene države, ne znači da bismo se trebali oglušiti na tuđe zahtjeve i mogućnosti koje se nisu mogle ostvariti u državama kao što su gore navedene, već shvatiti i pružiti im mogućnost da ostvare bolji, ispunjeni život, koji im njihova matična država nije mogla pružiti. Stoga, Carens naziva državljanstvo “modernim ekvivalentom feudalne privilegije”² u kojoj, samo nekolicina (sretnika) ima mogućnosti živjeti dobar život.

Carens u svojoj kritici, odnosno esejima, nastoji u potpunosti pobiti “konvencionalni pogled” na migracije, zagovarajući otvaranje granica svim strancima. Također, on smatra kako bi se trebalo učiniti preispitivanje kriterija selekcije imigranata.

3. Idealna teorija spram neidealnoj

Carens je uvelike poznat po svom idealnom pristupu u pogledu migracija, čineći razliku između idealne teorije i one neidealne objašnjavajući da razlika među spomenutim teorijama leži u veličini “praznine” između *je* (sadašnje vrijeme) i *valjalo bi* (buduće vrijeme – što bi se u budućnosti valjalo učiniti). Naime, prema neidealnoj teoriji praznina između *je* i *valjalo bi* ne smije biti prevelika, a to je iz razloga što je moralnost esencijalna smjernica djelovanja. Stoga, ako nije moguće pronaći rješenje koje je moralno te kojim se može djelovati *ovdje i sada*, onda se ne može ispuniti ni njegova funkcija (funkcija moralnog djelovanja). S druge strane stoji idealna teorija koja odbacuje ove navode jer smatraju da je ovo *valjalo bi* u potpunosti odvojeno od onoga što *je* sada. Ovo mišljenje teoretičara idealne teorije se uvelike povezuje s “adaptivnom preferencijom” prema kojoj Polzler navodi sljedeće: “Pretpostavimo da netko dopusti da empirijske činjenice ograniče njegove moralne odredbe kao što to čini neidealistička teorija. Tada bismo se zadovoljili s premalim (u terminima pravednosti); prihvatili bismo *status quo* čak i ako bi bilo nešto znatno nepošteno.” (Polzler, 2019)

Carens ovaj problem opisuje putem ekstremno neidealnog pogleda. Kao primjer spominje robovlasništvo u Americi, koje je u vremenu 17. i 18. st bilo veoma stabilna društvena institucija. Nedostajalo je emocionalne identifikacije s robovima i njihovim načinom življenja, a robovlasnici su nastojali zadržati takvu društvenu situaciju iz razloga što im je odgovarala, pa se

---

² Carens, (1987.)

stoga ukidanje robovlasništva smatralo krajnje neisplativim.³ Budući da je opisana situacija zaista bila takva, pobornici neidealne teorije bi bili prisiljeni zagovarati, prema onome što izlažu u svojoj teoriji, da je ropstvo moralno dopustivo. Zaključujemo i sami da je ovakvo razmišljanje neprihvatljivo. Stoga, ono što teoretičari idealne teorije zagovaraju je da se filozofi ne bi trebali povoditi, rekla bih, zamarati se sa stvarnim empirijskim činjenicama. Ovdje dolazimo i do razrješenja cijele dileme oko onoga što podilazi pod ono *idealno* u Carensom otvaranju granica. Dakle, moralna razmatranja bi trebala biti vođena idealima. Ona bi trebala biti vezana uz ono što je moguće učiniti (kako djelovati) pod *idealnim* okolnostima, a ne onim stvarnim. Spomenuto Carens zagovara radikalnim otvaranjem granica svim strancima.

No, ova teorija u njezinom najekstremnijem obliku opada pod rizik pozivanjem na iskaze pravosuđa koji ne bi funkcionirali u stvarnom, neidealnom svijetu i društvu. Dok, na drugom kraju spektruma opet, postoji opasnost da sva postojeća ograničenja, pa i ona krajnje nepoštena za društvo kao socijalnu strukturu, postanu legitimna te, na takav način, pravosuđe potvrdi *status quo*.⁴

S druge strane, spomenuvši empirijske činjenice, Oberman u tekstu „Poverty and Immigration Policy“ naglašava kako bi se filozofi i politički teoretičari zapravo trebali „zamarati“ s empirijskim činjenicama. On to smatra jer one mogu informirati normativnu raspravu. Točnije, postavlja se pitanje, može li migracijska politika biti efektivan alat koji služi suzbijanju siromaštva? Možemo reći da bogate zemlje omogućavaju imigrantima dolazak do bolje plaćenih poslova kako bi dio svojih doprinosa mogli poslati u svoje matične zemlje u slučaju popuštanja migracijskih restrikcija. No, javlja se problem vezan uz troškove odlaska inozemstvo, koji su u načelu veoma visoki. Prema ovome, mogućnost odlaska ima samo onaj srednji sloj, a ne oni najsiromašniji kojima je najpotrebnije.⁵

Govoreći o polaritetima, odnosno ekstremima, znamo da samo nekolicina filozofa upada u tu skupinu. Ono što je za Polzlera najteže odlučiti, a što smatra da bi zaintrigiralo mnoge, nije za koju će se krajnost opredijeliti, već na kojoj točki tog zamišljenog pravca idealističke i neidealističke teorije stati kada razmišljamo o pravednosti i moralu (u generalnom smislu riječi). Trebali se zauzeti više idealistički ili onaj neidealistički stav? Prema mišljenju nekih filozofa, svaka točka koja se nalazi u spektru od najidealnijeg i obrnuto, smatrana je legitimnom. Umjesto

---

³ Polzler, (2019.), str. 20

⁴ Farely, (2007.), str. 846

⁵ Oberman (2015.), str. 7

da se idealistički i neidealistički stavovi međusobno isključuju, trebali bi služiti kao međusobna nadopuna – za određene svrhe prikladni su stavovi koji počivaju na neidealističkoj teoriji, a za druge oni idealistički. Ovakvo mišljenje dijeli i Carens.

U svom tekstu “Realistic and idealistic approaches to the ethics of migrations” iz 1996., Carens eksplicitno navodi da je u pitanju migracija vrlo teško pronaći odgovarajući stupanj idealizacije. “Ako je osoba zainteresirana u uspostavljanje pravila (iskaza) koja su usmjerena na djelovanje, ona bi trebala gledati na stvari iz neidealističke perspektive. S druge strane, ako osoba nastoji evaluirati određene institucije i prakse, ili ostvariti dugoročne ciljeve, u kontrastu, pogodniji joj je idealistički pristup.” (Polzler, 2019) Dakle, ono što se ovdje propitkuje jest koliko su različite strategije i senzibilitet tih dviju pozicija, a ne koliko su one nekompatibilne. Ako se usmjerimo na ono što je zaista u pitanju, shvaćamo da obje pozicije, idealistička i neidealistička, mogu doprinijeti i doprinose etici migracija. Time rečeno, teško je odrediti koja od spomenutih pozicija može više (ili manje) doprinijeti etici migracija. Samim time što Carens sam spominje ovo što sam navela u prethodnim rečenicama, a na početku smo ga opisali kao zagovornika idealističke teorije, da naslutiti kako je Carens na strani idealista, no isto tako, mogli bismo zaključiti da je revidirao svoja prethodna mišljenja i okrenuo se suprotnoj teoriji – onoj neidealističkoj. Međutim, Carens je oduvijek zagovarao da svaka od teorija ima svojih zasluga te, putem istih, pokazuju zemljama što *bi valjalo* učiniti u pogledu priznavanja imigranata.

3.1. Širom otvorene granice

U ovom poglavlju ćemo se baviti Carensom okretanju krajnje radikalnoj idealističkoj teoriji. Kao što se dalo iščitati iz gornjih stranica, Carens zagovara politiku otvaranja granica. Iako su se njegova stajališta po tom pitanju mijenjala tijekom godina, ostao je pristran mišljenju da bi granice zemalja trebale biti otvorene imigrantima. Spomenuto mišljenje potkrepljuje pozivanjem na moralnost i pravednost prema strancima, koji nisu bili toliko “sretni” da žive unutar granica sređene zemlje, koja bi imala odgovor na njihove zahtjeve i nudila im mogućnost življenja dobrog i ispunjenog života. No, sudeći prema tekstovima koje je Carens pisao na svojim

počecima, zagovarao je mnogo radikalniju teoriju nego što je spomenuta iznad. Ono što Carens smatra je da sve liberalne države imaju moralnu odgovornost priznati imigrante. Dakle, liberalne države imaju moralnu odgovornost priznati imigrante – ne neke, već gotovo sve. S time, Carens zagovara da granice država budu širom otvorene te da ljudi imaju mogućnosti otići iz svoje matične zemlje i nesmetano useliti u drugu, “podložni samo vrstama ograničenja koja zasljepuju jedino već postojeće građane njihove nove države.” (Carens, 1987)

Ovdje možemo spomenuti još jedan primjer, primjer EU-a, kojeg Oberman navodi u već spomenutom tekstu „Poverty and Immigration Policy“. On smatra kako se siromaštvo može riješiti. Dugoročno gledano, razvoj bi doprinio smanjenju migracijskog pritiska. Slobodno kretanje unutar EU, povijesno gledano bilo je malo, unatoč postojanju znatnih nejednakosti u plaćama između država članica. Jedan od razloga može biti da države članice dožive razvoj. Oberman smatra kako je do tog razvoja došlo, vrlo vjerojatno zato što je EU, između ostaloga, ukinula ograničenja povezana s imigracijom. Pa tako se unutar EU može slobodno kretati, odnosno, imamo ljudsko pravo slobodnog kretanja. Naravno, mora se spoznati kako svako pravo sa sobom nosi neka ograničenja, pa tako i pravo na slobodno kretanje. No, ona su prisutna u toj mjeri da nisu ni radikalna ni neizvediva.

3.2. Tko bi mogao ući? (S pogledom na utilitarizam)

Gledajući na utilitarizam, moralna ispravnost djelovanja ovisi o maksimiziranju koristi kojim se povećava ukupna sreća u svijetu. Što bi to značilo u teoriji migracije? Izrečeno Carensovim riječima: “Svi za jednog, jedan za sve!” (Carens 1987) Dakle, država ne bi trebala činiti u korist samo nekih trenutnih državljana, već bi trebala činiti u korist svi njenih trenutnih, a ponajviše onih koji u nju žele doseliti. Ovdje se radi o maksimiziranju korisnosti s *nekih* na *sve* trenutne i one *buduće* državljane zemlje. Obzirom da zasigurno postoje mnogi trenutni državljani kojima više koriste otvorene granice, a s druge strane (granice) stoje imigranti kojima bi se uvelike olakšalo otvaranjem iste, po utilitarističkom gledištu, ne bi trebalo biti takvih restrikcija, a što proizlazi iz njegove definicije-maksimiziranja koristi i, s time, povećanja ukupne sreće za velik

broj ljudi. Budući da je mobilnost radne snage ekonomska prednost države koja ne koristi samo njoj, odnosno njenoj ekonomiji, već i ljudima koji rade i žele raditi, izgleda da razne restrikcije koje liberalne države imaju, ne mogu biti opravdane ni pomoću utilitarizma, ni teorija vlasničkog prava (kojeg ćemo se dotaknuti kasnije). Stoga, Carens smatra da bi granice trebale biti otvorenije nego što jesu. S obzirom na izrečeno, tko bi onda mogao ući? U svom tekstu “The Ethics of Immigration Admissions”, Carens sagledava politiku otvaranja granica s perspektive neidealističke teorije u njezinom najekstremnijem obliku, što je u kontrastu s njegovim idealističkim pogledom u drugom poznatom tekstu (“Realistic and Idealistic Approaches to the Ethics of Migration”). Carens uzima u obzir one institucionalne i biheviorističke neidealne okolnosti iz razloga što smatra svijet podijeljenim u suverene i neovisne države, kojima je kontrola imigracija suvereno pravo, odnosno uzima svijet onakvim kakav zaista jest. Stoga, liberalne države imaju odobrenje postupati prema imigrantima sukladno s tim pravom. No, Carens i dalje smatra konvencionalni pogled na migracije krivim jer po njemu priznavanje (prihvaćanje) i odbijanje imigranata u državu nije moralan problem, a to nije točno. Mnoge liberalne države drže da je priznavanje imigranata državna dužnost, posebice ako su imigranti u neposrednoj obiteljskoj/rodnoj vezi s trenutnim državljanima zemlje, te u slučaju izbjeglica. Prema Carensomovom mišljenju, liberalne su države dužne prihvatiti, odnosno priznati neposredne članove obitelji, njihovu djecu i supružnike, pa čak i strance, koji nisu njezini državljani (primjerice studenti, gostujući radnici i sl.).⁶

Također, što se izbjeglica tiče, liberalne se države ne smatraju moralno odgovorima u takvim slučajevima. U zadnjih par godina, države poput Kanade, SAD- a i Švedske su prihvatile velik broj izbjeglica, što zavrjeđuje svaku pohvalu. Međutim, mnoge države to nisu učinile i ne bi trebale biti okrivljene što nisu postupile suprotno. Postoji niz protokola koje imigranti moraju proći kako bi ih država priznala. Budući da mnogo izbjeglica koji dođu na “vrata” države imaju pravo da se saslušaju njihovi razlozi imigriranja u tu državu, kao što i država ima pravo, po iznošenju razloga, odlučiti hoće li ih prihvatiti ili ne, izbjeglice, koji imaju valjane razloge doseljenja u državu, dobit će mogućnost ostanka u istoj. Kao dodatak, istom se protokolu mogu podvrgnuti i oni koji traže smještaj u azilu.

---

⁶ Polzler,(2019.), str. 29

3.3. Naša država, naše vlasništvo (teorije vlasničkog prava)

Ugledajući se na konvencionalni pogled, mnogi trenutni državljani neke države/zemlje, često svojataju državu u kojoj žive i sve što se u njoj nalazi. Kao što u naslovu poglavlja stoji, mnogi će se pozvati baš na to – pravo vlasništva. Država je, rekli bismo, u vlasništvu njenih državljana, stoga, oni imaju pravo isključiti (ili uključiti) koga god žele. Ako bismo išli ovom linijom razmišljanja, zaključili bismo da ovaj argument koristi konvencionalnom pogledu na migracije. Robert Nozick (1974.) polazi od pretpostavke da ljudi imaju određena prirodna prava, uključujući i prava stjecanja i korištenja vlasništva, te stupiti u dobrovoljnu razmjenu svojeg vlasništva. Isto tako, svrha svake države je štititi ljude od povrede spomenutih prava. Nadovezujući se na ovakav stav, Carens smatra da države nemaju pravo na restrikciju imigracija. Uzmimo primjerice zemljoposjednika iz SAD- a i radnika iz Meksika. Zemljoposjednik zaposli radnika iz Meksika, a pošto je to dobrovoljna razmjena – tvoj rad na mojoj zemlji u zamjenu za plaću – država ima jednaku dužnost štititi prava tog radnika, koliko i zemljoposjednika na čijoj zemlji radi. Čak i ako Meksikanac dođe u SAD bez ponude za posao, već će isti potražiti po ulasku u državu, Carens smatra da mu država mora omogućiti ulazak. Dok taj radnik ne krši prirodna prava ostalih pojedinaca unutar države u koju je došao potražiti posao, država ga ne smije isključiti. Sudeći po Nozickovom mišljenju, državljani imaju pravo isključiti i uključiti imigrante, no država nema pravo na isto.⁷

4. Imigracija kao ljudsko pravo

Do sada smo se bavili Carensovim promišljanjima izrečenim u njegovim esejima, a koji idu u prilog politici otvorenih granica. Sukladno s tim, Carens povezuje otvaranje granica liberalnih država s moralnom dužnosti države na prihvaćanje imigranata. U sljedećem ćemo se poglavlju baviti pitanjem imigracije kao temeljnog ljudskog prava, gdje će nam pomoći Obermanov esej na tu temu. Na koji način bi se to postiglo, iznijet ćemo u ovom poglavlju.

U eseju s nazivom „Immigration as a Human Right“ Oberman razmatra i objašnjava kao i što sam naziv njegovog uratka govori, o imigraciji kao ljudskom pravu. Naravno, najprije

---

⁷ Polzler (2019.), str. 23.

pokušavati dati definiciju, što bi predstavljala imigracija kao ljudsko pravo. Nakon toga nudi nam obilježja koja smatra da ono posjeduje. Ono što je također od velike važnosti, spominje kako bi to pravo funkcioniralo, kako je povezano s Univerzalnom deklaracijom o ljudskim pravima, 1948. Također, izlaže prigovore koji se javljaju vezani uz ovu temu, ali isto tako i moguća rješenja na prigovore.

Rečenica kojom Oberman započinje je sljedeća: „Ograničenja imigracije smanjuju slobodu.“⁸ Ovom rečenicom želi nam Oberman reći kako postoje prepreke koje nas sprječavaju ući u neku zemlju. Postavlja se pitanje, jesu li ograničenja uvijek bila i hoće li uvijek biti nepravедna? Ovo pitanje može imati dva odgovora, da i ne. Naravno, ovisi sve o situaciji najprije. Ograničenja se mogu javiti i opravdati samo u nekim ekstremnim situacijama kada bi slobodna migracija dovela do velikih troškova državi primitka. Oberman kaže, kako u tom slučaju, ideja ljudskog prava na imigraciju nije zahtjev za otvorenim granicama, već zahtjev da se osnovnim slobodama (kretanje, druženje, govor, rad, sklapanje braka itd.) dodjeljuje jednaka razina zaštite kada ih ljudi nastoje izvršavati preko granica ali isto tako unutar granica.⁹

Nadalje, što bitnoga Oberman navodi, jesu obilježja važna za ljudsko pravo na imigraciju. Prvo, ono je moralno pravo, a ne pravno ljudsko pravo. Niti u jednom pravnom dokumentu ne uključuje se ljudsko pravo na imigraciju, a i moralna prava određuju na što ljudi moralno imaju pravo. Drugo, imamo zanimljiv prikaz ljudskih prava, a ta su prava utemeljena na univerzalnim interesima koji su dovoljno značajni za stvaranje dužnosti. Treće, ono je ne-apsolutno pravo što bi značilo da je ono točno poput ostalih ljudskih prava. Četvrto, ono je pravo kojim ljudi mogu ući i boraviti u stranim državama onoliko dugo koliko žele, no ono ne uključuje državljanstvo.¹⁰ Iz ovih obilježja vidljivo je kako kako je bitan moralni aspekt ovog prava, a ne onaj pravni. Također, moraju se uvažiti i interesi pojedine osobe kao i svih zajedno, što uključuje neku razinu prema kojoj bi se ti interesi mogli razlikovati kako bi im se mogao pripisati značaj. Ljudsko pravo na imigraciju je ne-apsolutno pravo što bi značilo kako ono nije nešto posebno, kako ga moramo shvatiti kao i ostala ljudska prava pa se zbog toga može opravdano umanjiti. Naravno, samo s opravdanim razlozima koji će se kasnije objasniti. I zadnje obilježje govori o tome kako je to pravo prema kojem ljudi mogu ući i boraviti u nekoj stranoj držati i da zapravo nije bitno ako je njihov boravak kratki ili dugi.

---

⁸ Oberman u Fine & Ypi (2016), str. 1.

⁹ Oberman u Fine & Ypi (2016), 3. str.

¹⁰ Oberman u Fine & Ypi (2016), 4.-5. str.

Kao što je već gore spomenuto, za ljudsko pravo na imigraciju bitni su nam interesi. Interesi koji se spominju su oni koji su priznati kod ostalih ljudskih prava slobode. Dokument u kojem se spominju sva ljudska prava je Opća deklaracija o ljudskim pravima. Jedno takvo pravo koje se može povezati s ljudskim pravom na imigraciju je ljudsko pravo na unutarnju slobodu kretanja. Točnije, ljudsko pravo na imigraciju proizlazi iz tog prava.

Kako proizlazi iz njega, Oberman objašnjava u ovom radu. On smatra kako se u osnovi tiče osnovnog i političkog interesa. Osobni interes bi bio onaj interes prema kojem ljudi imaju slobodu pristupiti čitavom nizu postojećih životnih opcija kad donose važne osobne odluke. Navodi primjere životnih opcija: prijatelji, obitelj, religije, poslovi, bračni partneri i slično. Politički interes je onaj koji je temelj ljudskog prava na slobodno kretanje. Ono je bitno za političku aktivnost, odnosno za slobodu u političkoj aktivnosti. Tako se omogućuje, na primjer, organiziranje demonstracija, slobodno udruživanje i slično.¹¹

Iz objašnjenja ova dvaju interesa zapravo je vidljivo kako su povezani te isto tako bitni za ljudsko pravo na imigraciju. No isto tako, postoji problem jer zaštita koja se pruža u dosta slučajeva nije dovoljna jer postoje mnoge životne opcije koje se nalaze, to jest, održavaju van granica zemlje u kojoj se živi.

Također, ono što se spominje su telekomunikacije. One su od velike važnosti u komunikaciji s drugima, što primjećuje i Oberman: „Svakako je istina da nam internet i druga tehnologija mogu pomoći da pratimo svoje osobne i političke projekte na veće daljine. Unatoč tome, takva tehnologija ne može zamijeniti izravni kontakt s ljudima. Ljudi, kao bića koja jesu, imaju posebnu potrebu za komunikacijom lice u lice. Romantična veza ili prijateljstvo vođeno preko Skypea nije nadomjestak za pravu stvar.“ (Oberman u Fine & Ypi, 2016)

Može se reći kako to stvara na neki način ograničenje jer tako nije riječ o izravnom kontaktu. Tako se ljudima onemogućava razgovarati s obitelji, prijateljima i slično. Kao što se moglo vidjeti, ovo se može primijeniti kako na ljudsko pravo na unutarnju slobodu kretanja tako i na ljudsko pravo na imigraciju. Gore navedeno predstavlja ograničenja, nekad i kod samih građana države ali isto tako i kod migranata.

---

¹¹ Oberman u Fine & Ypi (2016), 10. str.

Oberman u ovom dijelu rasprave završava s misao da je naš skup ljudskih prava na slobodu nepotpun bez ljudskih prava na imigraciju jer imamo ograničenja koja su prethodno bila objašnjena.¹²

4.1. Aspekt "odgovarajućeg" raspona

Postavlja se pitanje: koliki raspon životnih opcija mora biti kako bi se zadovoljili osnovni interesi ljudi kojima se služe ljudska prava? Taj se raspon može sastojati od cijelog niza životnih situacija, ali isto tako od samo onih kako bi oni bili dovoljni.

Ako uzmemo u obzir onaj u kojem imamo čitav niz, tada se može imati pristojan izbor zanimanja, religija, udruga i ostaloga. Ako uzmemo u obzir onaj dovoljan, tada je izbora zanimanja, religija, udruga i ostaloga vrlo malen te dovodi do toga da su ljudska prava ograničena.

Oberman želi ovaj aspekt objasniti na način da postoji odgovarajući aspekt. Može se još nazvati i adekvatan raspon. On objašnjava na sljedeći način: „Na primjer, ljudsko pravo na unutarnju slobodu kretanja definirano je UDHR-om kao "pravo na slobodu kretanja i boravka unutar granica svake države." Zagovornik "adekvatnog" pogleda na raspon mora negirati da ljudi imaju to ljudsko pravo. Ako bi ljudsko pravo na slobodu kretanja samo davalo ljude na "adekvatan" raspon mogućnosti, tada onima koji žive u državi s većim rasponom od "adekvatnog" nedostaje ljudsko pravo na slobodu kretanja na cijelom području svoje države.“ (Oberman u Fine & Ypi, 2016)

Prema ovome se može vidjeti kako se zapravo smanjuje sloboda ljudi što dovodi do kršenja ljudskih prava. Oberman smatra kako bi došli do situacije u kojem je raspon odgovarajući, trebamo razlikovati mogućnosti koje bi svatko od nas izabrao (obitelj, karijera itd.) i mogućnosti za koje nismo vezani, ali bi potencijalno mogli biti zainteresirani za njih.¹³ Miller prigovara ovoj Obermanovoj tvrdnji te smatra kako interesi ljudi jesu subjektivni, a ne suštinski te kako osobe imaju mogućnost odbiti druženje s određenom osobom ako oni to žele.

---

¹² Oberman u Fine & Ypi (2016), 12. str.

¹³ Oberman u Fine & Ypi (2016), 15. str.

Oberman smatra kako oba prigovora u sebi sadrže pogrešku: „Ljudi imaju pravo biti s određenim ljudima koji vole i prakticiraju određenu religiju u koju vjeruju, ne zato što interesi određenih pojedinaca mogu utemeljiti ljudska prava, već zato što interesi koje imaju s ljudima koje vole i koji djeluju u skladu s njihovim temeljnim uvjerenjima su interesi koje dijele sva ljudska bića. (...) Drugi prigovor počiva na pogrešnom shvaćanju zašto ljudi imaju pravo odbiti druženje s drugima.“ (Oberman u Fine& Ypi, 2016)

Ako prihvatimo Millerovo stajalište, prihvaćamo tvrdnju da postoji ograničavanje slobode pojedinca, udruživanja, izražavanja, pripadnost religiji iz razloga što su oni nametnuti unutar jedne države ili na granici. Može se zaključiti kako zapravo taj raspon ne može biti dovoljan jer države tako pružaju jako mali raspon životnih opcija te zbog toga interes ulaska u nju ne bi postojao. Ako država funkcionira na principu odgovarajućeg raspona, životne opcije migranta neće biti ograničene.

4.2. Prigovori - distributivna pravda, kultura, oskudica

Sada dolazimo do prigovora koji se javljaju u ovoj raspravi. Naravno, ovo zadnje rješenje može se prihvatiti. No, naravno ima prigovora koji se mogu uputiti zašto neka država ima pravo isključiti, odnosno odbiti pojedinog stranca, imigranta.

Dva prigovora koja Oberman najprije spominje su prigovor distributivne prave i prigovor kulture.

Prigovor distributivne pravde smatra kako isključenje može biti samo onda opravdano, kada se izbjegne distributivna nepravda. To bi značilo da ako dođe do velikog broja imigracija, može dovesti do velikih troškova u državi u koju se dolazi. Odnosno, za tu državu znači ogroman trošak. Ako dođe do toga, to znači da se veliki iznos novaca mora izdvojiti za imigrante kako bi im se omogućio život u državi. Oberman je svjestan tih troškova, no smatra da država ta sredstva može osigurati tako da se ne šteti onima najsiromašnijima u državi koji primaju socijalnu pomoć. Također, smatra kako se samo u dva uvjeta mogu opravdati ograničenja plaćanja, a to su kada su troškovi ozbiljni te kada ne postoji neka alternativa za rješavanje tih

troškova.¹⁴ Prema ovome, jedino kada je situacija poprilično ozbiljna država može zabraniti ulazak imigranata u državu. Ako to nije slučaj, država ih mora prihvatiti.

Prigovor iz kulture povezan je kao i što sam naziv govori s kulturom. Smatra se kako ulaskom većeg broja imigranata u državu može doći do velikih promjena u kulturi zemlje. Naravno, i ovdje treba postojati neka granica. Ovaj je prigovor povezan sa nekim slobodama kao na primjer, sloboda izražavanja. Ne može se niti jednoj osobi zabraniti da izrazi svoje mišljenje kada ljudi imaju pravo na slobodu izražavanja.

Zaključak vezan uz ova dva prigovora bi bio da treba pronaći neki kompromis. Kako za troškove imigranata, tako i za opstanak kulture države. Što se tiče kulture, ne smije se zabraniti izražavanje kulture jer to i to na neki način kao sloboda izražavanja, a ona se ne smije braniti. Treba postaviti granice kojima se tada i vodi. Potrebno je dovesti neka pravila kojih će se imigranti držati kada dođu u određenu državu, kao npr. učenje jezika države i slično. Također, što se tiče distributivne pravde, potrebno je također vidjeti odakle bi se financirao ostanak imigranata u državi, bez da se naškodi stanovnicima države, najviše onih siromašnijih koji su na socijalnoj pomoći. Samo ako to nije izvedivo, može se smanjiti broj imigranata ili zabraniti njihov dolazak.

Još jedan prigovor koji se spominje je prigovor iz oskudice. „Prigovor drži da čak i ako prihvatimo samo uski niz opravdanja za isključenje, kao što sam tvrdio da treba, bogate države bi i dalje bile opravdane isključivanjem velikog dijela svjetskog stanovništva sa svog teritorija.“ (Oberman u Fine & Ypi, 2016) Ovime se želi reći kako je bitno sagledati unatoč tome što je neka država bogata, ima pravo odbiti migrante. Na prvu izgleda kontradiktorno, no treba se uzeti u obzir više toga. Ovaj prigovor je povezan s prijašnja dva prigovora. Najprije se treba pronaći neko rješenje koje je alternativno, kao npr. pronaći sredstava kojima će se osigurati dolazak imigranata te očuvanje kulture države. No naravno, država ima pravo poduzimati mjere prema svojim mogućnostima i sposobnostima što ovisi od države do države.

---

¹⁴ Oberman u Fine & Ypi (2016), str. 25.

5. Otvaranje granica i ljudska prava

Kako Carens zagovara otvaranje granica, može se zaključiti kako iz perspektive imigracije kao ljudskog prava zauzima stav idealne teorije, no u neku ruku i stav neidealne teorije. On smatra kako ovo pravo jest podložno nekim ograničenjima, no to ne znači da ne može pripadati ljudskom pravu. Također, on smatra kako ovo pravo jest bitno, unatoč tome da ne koristi svima (gleda se na pojedince kojima to pravo koristi, a ne na ukupan broj ljudi). Samim time što znamo da imamo to pravo, ono nama doprinosi, povećava osjećaj slobode.¹⁵

Smatramo kako imigracija kao ljudsko pravo objedinjuje Carensa i Obermana u njihovim razmišljanjima. Naime, Carens spominje ljudsko pravo na slobodu kretanja, a iz njega proizlazi imigracija kao ljudsko pravo. Carensu je to pravo bitno zbog njegovih argumenta za debatu otvorenih granica. On smatra da se ono treba smatrati ljudskim pravom zbog njegove važnosti. Zagovornici suprotnog gledišta, smatraju da se ne može smatrati ljudskim pravom jer se time manje usredotočuje na smanjivanje međunarodnih nejednakosti. S druge strane, Oberman smatra kako ograničenja vezana uz migraciju mogu postojati, ali samo ona koja nisu nametnuta i nužna u određenim situacijama. Također, Oberman smatra, slično Carensovom razmišljanju, da države moraju imati moralnu odgovornost prilikom prihvaćanja imigranata. No, Oberman povezuje moralnost kod rješavanja globalnog siromaštva jer upravo rješavanje istog daje ljudima prednost na temeljni ostanak.

6. Zaključak

Prethodna su poglavlja, ukratko, zabilježila najvažnija promišljanja dvaju filozofa, čiji su radovi ujedno doprinijeli debati otvorenih granica. Carensova su se mišljenja unutar trideset godina znatno mijenjala, no, sve iz dobrog razloga. Njegov rast i razvoj mišljenja, obilježen sagledavanjem najekstremnijih točaka idealističke teorije migracija, do onih neidealističkih i dalje budi svijest o dužnostima koje države imaju prema svojim državljanima, ali i onima koji to žele postati. Moralna odgovornost nije zanemariva kada je u pitanju ljudski život i temeljna

---

¹⁵ Carens (2013), str. 225. - 255.

ljudska prava. Po Carensomovom mišljenju, moralna je odgovornost ključna u pogledu države. Budući da postoji, država je dužna prihvatiti imigrante, na način kako je prihvatila i ostale državljane, ne čineći razliku između njih. Država ima moralnu odgovornost štiti i brinuti za svoje državljane, to joj je i najviša svrha – zašto onda ne bi brinula i za one buduće? One koji stoje pred njezinim vratima. S druge strane, Oberman želi prikazati kako imigracija treba pripadati ljudskim pravima. To bi značilo kako ljudi imaju određena prava te tako mogu posjedovati interese preko kojih donose važne odluke bez ikakvih ograničenja. Oberman smatra kako moramo gledati na imigraciju kao ljudsko pravo jer se ono može poistovjetiti s ostalim ljudskim pravima. Prikazuje se također u kojim slučajevima, okolnostima se to pravo može ograničiti, a to se može samo u onim ekstremnima. Ova pitanja još uvijek traže adekvatan odgovor jer je pitanje migracija, otvaranja granica, pozivanje na moral i ostale faktore, previše kompleksno da bi se riješilo preko noći. Mnogo imigranata, izbjeglica, radnika (...) dolazi pred granicu u potrazi za boljim životom, a države im ne dopuštaju ulazak (ili dopuštaju) na temelju nikakvih jasno utemeljenih kriterija. Stoga, smatramo da su oba filozofa, pozivajući se na obranu ljudskih prava, poštivanje ljudskih interesa te moralnu odgovornost, koju ne bi trebala posjedovati samo država, već i svi ljudi, pokazali svoju humanu stranu. Onu koja se zasniva na ljudskosti, teži idealima te je, kao takva, neostvariva u svijetu u kojem trenutno živimo.

7. Literatura

1. Polzler, T. (2019.) Open Borders and the Identity of Approaches: An Analysis of Joseph Carens of the Conventional View Regarding Immigration, 15 (1): 17.– 34.
2. Carens, J. H. (1987.) Aliens and citizens: The case for open borders. U: The Review of Politics, 49: 251-273.
3. Carens, J. H. (1996.) Realistic and Idealistic Approaches to the Ethics of Migration. U: International Migration Review, 30: 156-170.
4. Oberman, K.(2015): Poverty and Immigration Policy. U: American Political Science Review, 109/2.
5. Oberman, K. (2016): *Immigration, Citizenship, and Consent: What is Wrong with Permanent Alienage?** u Fine, Sara i Lea Ypi (2016): *Migration in Political Theory: The Ethics of Movement and Membership*. Oxford: Oxford University Press.
6. Carens, J. H. (2013.) *The Ethics of Immigration*. Oxford: Oxford University Press.
7. Farrelly, C. (2007.) Justice in Ideal Theory: A Refutation. U: *Political Studies*, 55: 844-864